

SNIR – Konferens

Minnesanteckningar

Öckerö kommun 15–16 oktober 2026

Kompetenscentrum

Lammholmsvägen 2

Rum: Arken

Dag 1. 15 oktober

Tid	Verksamhet
8.45-9.00	Registrering
9.00-9.10	Välkommen Svenska nätverket för öforskning Ylva Fältholm, rektor vid Södertörns universitet Ylva deltar digitalt och välkomnade alla deltagare och riktade ett stort tack till Öckerös kommun för att ha arrangerat denna konferens. Forskare vid Södertörns universitet och andra akademiska institutioner har bidragit och samarbetat för att skapa det viktiga nätverket för öforskning (SNIR). Många dominerande forskare kommer att bidra under denna konferens och Södertörn är glad att bidra till SNIR:s arbete.
9.10-9.40	Installationstal Anders Kjellgren, vice ordförande i kommunens verkställande styrelse, Öckerö kommun Det är en ära att välkomna SNIR och dess forskare för nätverkande här på Öckerö. Öckerö kommun består av 10 olika öar i två rader från norr till söder utanför Göteborg. Öckerö är den enda kommunen

med öar förutom Gotland. Vissa öar har broar, men många öar är förbundna med färjor. Det finns spår från mänskliga insatser från bronsåldern. Det finns många gamla stenremedier som är husområden från urminnes tid. Fiskeindustrin blomstrade fram till 1970. Män arbetade på båtarna och kvinnor tog hand om barn och arbetade inom landfiskeindustrin. Ångbåtar höll kontakt med fastlandet från 1880 till 1965. På grund av isoleringen var vi tvungna att vara självförsörjande och det fanns mycket jordbruksmark med små byar runt kyrkorna.

År 1962 kom den första färjan med daglig anslutning. Nu går färjetransporten hela dagen runt. Fiske och jordbruk minskade under 1970–1990 och nu är mycket av jordbruksmarken byggd med hus. Kommunen formas av havet. Isoleringen gjorde öborna till stor del självförsörjande.

Fortfarande utmaningar. Demografin är en utmaning, befolkningen har vuxit sedan 1970 men har nu planat ut. Äldre växer och yngre minskar. Många fastlandsbor köper hus på öarna för sommarbruk. Vi behöver flerfamiljshus med rimliga levnadskostnader, men det finns brist på plats. Skolor finns tillgängliga men det finns brist på elever. Det är en utmaning att få unga att stanna. Upp till 3400 pendlings till fastlandet men bara 800 pendlings till öarna. Fler företag och arbetsplatser behövs för att göra pendlingen jämlik.

Policy beyond the shoreline – Ett OECD-initiativ för att visa öarnas situation. Öar kan fungera som nav för hållbar turism. En-size-policys fungerar inte på öar. Lokala horisontella policyer är nödvändiga. Stöd blå och grön ekonomi.

9.40-10.10	Huvudanförande 1. Skottland har öar. Men är Skottland en ögrupp? Andrew Jennings. Professor i ö-studier, historia och kultur, University of the Highlands and Islands Skottland har öarna Orkney, Shetlandsöarna och Hebriderna, men är Skottland en ögrupp. Cirka 103 000 invånare utgör cirka 2 % av Skottlands befolkning. Öarna är centrala för vår nationella identitet. Alla dessa ögrupper har fastland. Det finns alltid ett centrum någon annanstans. Vad är en ögrupp? Geografi, historisk uppfattning. Arkipelagiskt tänkande – Öar i ett avlägset hav, ett hav av öar. Sammanlänkning mellan öar i en ögrupp. Skottland är egentligen en ögrupp med flera ögrupper. Skottland bortom havet. Skottland fungerade som en ö år 1200. Orkney, en forntida ögrupp med neolitiska botemedel 3000–2500 f.Kr. Iona, en helig ö med ett kloster i hjärtat av tidigmedeltida nätverk. Normäns havsvärld med skandinaviska vikingar som kom till de skotska öarna och det skotska fastlandet. Grevedömet Orkney 1472 och Herrskapet över öarna 1493. Skottland är sammansatt av öar. Gaeliska talas av 57,2 % på öarna men endast 2,5 % i Skottland totalt. Öarna anslöt sig till Storbritanniens kungarike sent och 98 % bor på fastlandet. Skottar idag ser inte Skottland som en ögrupp. Framtid – Energi, mat och utrymme kommer att vara viktiga faktorer på öarna. En fastlandsvana – att se öarna från centrum. Från att ha öar till att tänka arkipelagiskt. Långt steg där Skottland ligger före Sverige. Jennings svar: Skottland kan ses som ett föräldrat från historiska fakta men inte som situationen är idag.
------------	---

10.10-10.15	L01. Introduktion till <i>ISOLA – Islandness</i> är en 360° Virtual Reality-film inspirerad av forskningsrapporten <i>Gemenskap, ensamhet och existentiell hälsa i svenska ösamhällen</i> (Bohlin & Hellén, 2026) Jonas Myrstrand, Studiojox VR-filmen är 5 minuter lång och försöker ge dig en upplevelse av hur det är att bo på ön Åstol. Alla uppmuntras att ta tillfället i akt att se filmen under kaffe- och lunchpauserna.
10.15-10.30	Kaffe- och VR-filmvisning <i>ISOLA – Islandness</i>
10.30-11.30	Tematisk session 1. Infrastruktur och nyckelaktiviteter för öar L02. <i>"Jag bor här för att fly från saker": Mobilitet och tillgång för äldre på mindre öar</i> Gustav López-Svensson^{1,2}, Vanessa Stjernborg^{1,2}, Lena Winslott Hiselius^{1,2}, Lena Levin^{2,3} ¹Lund University, ²K2 Svenska Kunskapscentret för kollektivtrafik, ³VTI Svenska väg- och transportforskningsinstitutet Att förstå förhållandena för äldre som bor på öar. Hur är rörligheten, särskilda utrymmen och åldrandet på en plats? Hur fungerar mobiliteten på landsbygden och de fjärrstyrda mobiliteterna? Hur fungerar digitala tjänstelösningar? Sothersöarna: Del av en ögrupp och bilfri med obemannad butik. > 500 000 invånare Norra öarna: få permanenta invånare. Drönarprojekt för delvis öar. < 300 000 invånare Metoder: intervjuar 12 i söder och 6 i norr. Resultat: varierande rörlighet och tillgänglighet, könsvariation (män planerar mindre för åldrande), gemenskap mer än social kontakt och praktik hjälper. Digitala lösningar både positiva och negativa. Butik Uppfyller en social kontakt som saknas i en obemannad butik. Drönare är inte bara positiv.

	Slutsatser: Nord vs Söder (betydande skillnader), sociala strukturer viktiga. Rörlighet är viktigt men beror på många faktorer som förtöjning. L03. <i>"I Lolland kostar färjorna samma som en halv Major": Modellering av ekonomiskt värde i små ö-färjor och mätning av beboelighetsproduktion</i> Jens Westerskov Andersen, Lunds universitet Färjor är mycket viktiga för livet, utvecklingen och beboeligheten på små öar. Danska färjor finansierade av kommunens medel, biljettintäkter och statliga medel. Minskning av trafiken till Lollandöarna. Besparingen förväntas bli 10 555 000 DKK. Svårt att jämföra kostnaden för servicen. Det finns olika hinder med många olika modeller. Den nya modellen baseras på årlig kostnad per nautisk mil som täcks av en enda dubbelkorsning. Andra faktorer: kostnad per capita invånare, kostnad per nautisk mil. En annan faktor är kostnadsförändring över tid. L04. <i>Öar på land – från centralisering till omfördelning</i> Alva Westlund, Umeå universitet Holmön beskrivs kort. Tjänst och demografi. Holmöns som katalysator för tjänsteutveckling. Projektbeskrivning. Byluncher med byborna för att samla in åsikter från öns invånare. Holmön är en del av Umeå kommun 1975. Väsentliga tjänster saknas för att upprätthålla ett hållbart samhälle. Holmön ligger mer än 60 minuter från hälso- och välfärdstjänster. En ny modell för att beräkna tillgång till tjänster. Öppnar för en modell för omfördelning av offentliga tjänster. Samhällsrum på Holmön för viss välfärd och hälsovård. Nya idéer för hur man kan öka servicen och koppla upp sig mot projektets ö på land.
11.30-12.30	Lunch.
12.30-13.30	Huvudtal 2. Huvudhuvudanförande <i>Att omfamna en teori känslig för plats: Ö- och ögruppsstudier</i>

	Godfrey Baldacchino, professor i sociologi, Maltas universitet Hamnar är viktiga för gods- och passagerartransporter. På vissa öar hanterar hamnar transporter med olika policyer för anslutning och utbyte, vilket resulterar i dålig motståndskraft. På många öar sker en avmaritimisering. Befolkningen åldras och minskar. Ekonomisk nedgång. Det finns också en nedgång vid vattnet och turism (med flyg) samt ökande säsongsböende. Det finns en geografisk diskontinuitet på grund av klimatförändringar. Det är på många öar i flera områden globalt som detta sker på grund av mångfald, skalamångfald, styrning och kompletterande faktorer. Viktiga områden är Sydostasien, Madagaskar, Nya Zeeland, öar i Medelhavet, Norge, Finland, Storbritannien och arktiska Kanada. Viktiga faktorer är isolering/kontakt, sårbarhet – motståndskraft, bakvatten – frontrunner. Metodiska utmaningar: ABC-effekten (etisk forskning informerar policy), Insider-outsider (multiplexrelation där det råder okunskap mellan grupperna), bortom humaniora (mer om ö-livet). Det finns bara 5 öar där ett eget land. Cypern, Madagaskar, löjtnant Lucia, Dominica och Barbados. Hur många öar behövs för att bilda en ögrupp?
13.30-14.50	Tematisk session 2. Miljö, hållbarhet och samhällsplanering <i>L06. Medborgarvetenskap och deltagande kunskap som hörnstenar i beboelighetsramverket i små ösamhällen</i> Cecilia Lundberg & Robin Reuter, Åbo Akademi University Beboelighetsmodellen kräver deltagande från invånarna av flera skäl. Det finns en komplex social, ekonomisk, miljömässig och demografisk utmaning. Invånarnas vetenskap bortom datainsamling. Insamling av data, analys och tolkning samt ett gemensamt resultat av skapande. Indikator, lokal

kunskap ger beboelighetsbedömning. Kvantitativa och kvalitativa indikatorer, dialog och reflektion om samhällskunskap, genomförbarhet och adaptiv design.

Reviderade indikatorer ger en mer splittrad analys.

Indicator, gemenskapsdialog, tolkning, beboelighetspost, reflektion och kurs.
Använder workshops, diskussioner, enkäter, iterativ analys

God facilitering inbäddad i metodiken

Öva dentifiering, indikatorutveckling, observation, tolkning, prioriteringar, handling

Samarbetsverktyg: används av icke-expertoer, stödjer lokal autonomi, uppmuntrar kollektiv reflektion.

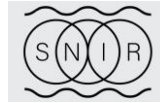
Anpassning till olika öar
Annorlunda, ekonomi, demografi, styrning, miljö.

Medborgarvetenskap är viktigt.

L07. Från indikatorer till inflytande: Hur beboelighet stärker samhällshandlingskraft på små öar
Pia Prost, Södertörns universitet

Hållbarhet på Insländ beror på den låga utvecklingskontexten.
Hållbarhet på öar avgränsar lokal handlingskraft och kopplingar till bredare statliga nätverk Exogena och Endogena
Beboelighet kan förstås som en social innovation som operationaliserar neo.enfdogenous

Mobilisering (vem som deltar), medialtion (hur byggs lokal-externa länkar) kunskap och legitimitet (vems kunskap stämmer).

Data från trädöar (Kumlinge, Korpo, Pellinge)
Ålands regering - > ökommun
Finlands fastlandsö-<->-kommitté <->-regionen <-> kommunala <-> öar
Kumlinge mobilisering, kunskap och ben
Korpo-kunskap och ben, medling.
Pellingemobilisering, agens och påverkan: Har lokal kunskap värderats?

Neo-endogeöst develomnet
Beboelighetsavgift
Befolkningsfrågor
Problemet ligger på regional och kommunal nivå

Vad blir resultatet? Kunskap, handling och lokal utveckling, process.
Olika tidsramar
Legitimitet
Agens och inflytande

Extra. Presentation av ISOLA – Islandness är en 360° Virtual Reality-film inspirerad av forskningsrapporten
Gemenskap, ensamhet och existentiell hälsa i svenska ösamhällen (Bohlin & Hellén, 2026)
Jonas Myrstrand, Studiojox

Det svenska "Ösamhet" kan förklaras som ö-identitet.
Från text till visuell påverkan
Forskningsåterpublicering om existentiell hälsa

Utforska en del av rapporten som motsvarar resultatet av den immersiva upplevelsen

	Utmaningar: Vilka faktorer är unika för ön? Hur påverkar detta för icke-öbor, lokala politiker är det en gemensam nämnare på lång sikt. L08. <i>Samskapande naturbaserade lösningar för säkerhet på Gotland, Nordregio</i> Linnea Löfving & Leneisja Jungsberg, Nordregio Inställt!
14.50-15.05	Kaffe- och VR-filmvisning ISOLA – Islandness
15.05-15.25	Tematisk session 2. Miljö, hållbarhet och samhällsplanering Inställt!
15.25-16.25	Tematisk session 3. Öpolicy L10. <i>Ö-policys – vad lär forskningen oss?</i> Paulina Rytönen, Södertörn universitet Sthm-arkipelagen har 30 000 öar i 7 kommuner och 10 000 invånare. En studie har gjorts för att undersöka demokratidefikt, motstridiga lagar och regleringar, regleringsluckor m.m. Kritisk textanalys och 61 vetenskapliga artiklar, 22 offentliga rapporter 9 inre statsrapporter. One-size-policy passar inte för öar. Ön är inte en liten öregion. Transport och förbindelse verkar i alla studier. Transporter svårigheter skapar ojämlikheter för resenärer och överksamhet. Öar behöver integrerad styrning, inte fragmenterad sektorspolitik. Detta framgår tydligt av många studier. Demografisk hållbarhet är lika viktigt som ekonomisk tillväxt.

Många faktorer måste beaktas.
Starka lokala pendlingar och cili-samhälle spelar roll.
Ekonomisk diverifikation avgör motståndskraft – turism bör vara ett verktyg för ett hållbart samhälle.
Islands har olika styrelser: region och kommun (Gotland), egen kommun (öckerö). En enda ö (Holmön, Visingsö, Ven e t c), skärgård med en enda kommun, skärgård styrd av flera kommuner (STHM)

L11. Allt och inget nytt – Vad EU:s östrategi egentligen förändrar för öpolitiken
Ivan Matić, Europeiska Småöfederationen.

Inte en öbo, från Kroatien. Arbetade med ESIN i många år. Strategin förändrar allt men i slutändan nästan ingenting.

I artikel 174 är öarna redan erkända. Varför finns det fortfarande problem. Bussens tillåter det inte!

EU-rätten tillät redan territoriell differentiering, men standardiserade system är helt enkelt enklare. Ny rättslig grund krävs för att genomföra en förändring och en grund för en ölag.

Före: Varför ska öar behandlas annorlunda

Nu: Om öarnas verklighet blir och erkänns blir det tydligare.

På öarna är det dyrare för liknande tjänster. Flera studier visar att det är 30–50 % högre kostnad för liknande tjänster.

Kroatien som exempel:

Dedikerad östruktur. Riktade EU-investeringar. Särskilda transportförmåner för öboarna.

Inte en perfekt modell, men ett bevis på möjlighet.

Flexibilitet kräver bevis.

Mer granulär data är inte lika med bättre ödata

Avstånd – verklig tillgänglighet i tid

	Permanenta invånare – deltidsboende, besökare, turism Nuvarande tjänst – verklig tillgänglig tjänst Strategi är inte lösningen, det är ett verktyg att använda. Det är hur den används som är viktigt. <i>L12. Stärka ökonomier och samhällen: Lärdomar från Gotlands resa från analys till påverkan</i> Erik Bäckström & Roland Engkvist, Region Gotland Kort presentation av Gotland. 61 000 invånare och 3 5000 i Visby. OECD arbetar med ökonomier. Omfattar territoriell granskningsinitiativ om ekonomin. OECD-projekt för att förbättra flernivåstyrning i samarbete med Kroatien och Grekland. Nyckelbudskap till Sverige: Integrera öar som egna territorier i nationell och regional politik, bygg en robust evidensbas, utforma verktyg för öar, koppla samman styrelsenivåer, främja lärande genom samarbete. Rekommenderar handlingsplaner och verktyg för ö-proofing. Ger nya insikter, Öckerö och Gotland har fått sammanhängande utvecklingsanalyser. Tillämpligt på andra svenska ökommuner. Stärkt samarbete: Tillväxtverket, andra svenska regioner och SRF med mera. Internationellt; Grekland, Kroatien, CPMR, ESIN Policy och påverkan: SVESAM i real utredning, EU-kommissionens östrategi Kortsiktiga mål förbättrade flernivåstyrning, EU-kommissionens ö-proofingverktyg. Pågående arbete: Strategiska processö-specifika faktorer Kunskapsbas, prioriterat fokus, sammanhållen organisation, nationellt och internationellt engagemang, kommunikation och spridning. Vem ska främja EU:s strategi för öar i Sverige? Vi måste se hur vi som öbor kan visa de behov som verkligen finns för öarna.
16.25-16.30	Bensträckning
16.30-17.00	<i>Paneldiskussion – EU:s östrategi, OECD:s ö-säkrande och införande av öpolitik i Sverige</i>

	Lotten Hjelm, Svenska Sjärgårdsförbundet, Ivan Matic, ESIN, Roland Engqvist, Region Gotland & Paulina Rytönen, Södertörn universitet. Moderator: Tommy Larsson Segerlind, Södertörn universitet. Lotten önskar att regeringen ska ta ett realistiskt ansvar för färjekommunikationen till öarna och att kommunerna med många öar ska få stöd för servicebåtar för sophämtning och liknande tjänster. Regeringen behöver särskilt fokusera på öarnas politik på nationell nivå för att ge stöd och reglering på regional och kommunal nivå för öarnas styrning. EU bör bjuda in länder med många öar att granska varje lands behov av stöd på EU-nivå. Föräldrar behöver vara engagerade i skolgången på öarna. Vi har mycket arbete kvar att göra för att omvandla policyn till praktiska vardagliga åtgärder inom olika områden. En nyckelfråga är att vi upprepar och upprepar behoven och så får vi långsamt stenen att börja rulla. Vi behöver undersöka EU vad vi behöver göra för att genomföra strategin. Vi behöver också på nationell nivå hålla workshops för regeringen och sprida resultat till älskande. Inom akademien behöver vi successivt peka ut vad vi behöver göra på politisk nivå. Vi kan också hjälpa politiker att lära sig mer om hur det är att leva på en ö. Vi kan inte tro att en strategi löser alla problem men kan ge oss verktyg och sätta riktningen för förändringarna. En faktor som måste fokusera är kostnaden som kommer från besökare och deltidsboende och som öarna måste ta utan ersättning. Detta faktum måste tas upp av öns policy/lag.
18.00	Konferensmiddag Båt till restaurangen! Observera att båten som ska ta oss på middag måste göra två turer. Det är viktigt att du tar båten du var bokad för. Se information om tiden du blev tilldelad på din namnskytt.

Dag 2. 16 oktober

Tid	Verksamhet
8.45-10.15	Tematisk session 4. Försörjning: Turism, jordbruk och fiske <i>L13. Konceptualisering av ögruppsturism: Kontext och entreprenörskap i turistsystemet</i> Gustaf Onn & Anita Radon, Södertörn universitet Utforskning av Stockholms skärgård ur en komplex institutionell, geografisk, ekonomisk och social kontext. Metod a qualitativ analys med semistrukturerade intervjuer samt offentliga och andra dokument samt databaser över affärsverksamhet i ögruppen. Studera i två steg. Befolkning 8 603 på öar utan bro. 67 % bor på öar med bilfärja, 17 % bor på kärnöar och 16 % bor på cirka 30 000 andra öar. Turism – > gemensamma bekvämligheter se foto Resultat Se foto Turism är en komplex strukturell relation med både formell och informell struktur som interagerar på ganska oklara sätt. Landskap och attraktiva inslag är stora tillgångar men kan vara utmaningar som sätter press på den lokala grundläggande infrastrukturen under sommaren. Turister är korttidsbesökare och bidrar till den lokala affärsekonomin och kräver offentlig service men bidrar inte ekonomiskt till den tjänsten. Att driva turism kräver logistik och planering, högre bostadspriser, kräver arbetskraft för deras verksamhet. Påverkan på naturen och ekosystemen, klimatförändringar. Ändra policyer för utveckling i ögruppen.

L14. *Folk och gårdar på Hasselö: Från jordreform till idag – en djupdykning och översikt*
Maria Mamlöf, Den nationella arkipelagen

Välbevarade byar med trähus. År 1864 skedde en markförskjutning för att skapa mer enhetliga markområden. Hushållsundersökningar visar hur människor levde på gårdarna. Har gjort 40 intervjuer för att se lokalhistorien på gårdarna.

Fiske var den viktigaste försörjningskällan kombinerat med jordbruk på små gårdar med manuellt arbete och hästar.

Marknadsför på fastlandet varje lördag för att sälja sin produktionssuccé som ägg, smör, mjölk.

Gruvproppar exporterades till England.

Socialt liv starkt med ett kapell.

Skolan på Hasselö tjänade också närliggande öar.

Den första motorbåten 1910. Mekaniseringen inom jordbruket började under 1920-talet.

På 1940-talet började turismen med sommarhus påverka ön. Vissa gårdar startade sommarpensionat.

Infrastruktur telefon 1930, elektricitet på 1940-talet.

Vändpunkt på 1960-talet: många gårdar stängde och inga gårdar 1987. Forrest växte och landskapet blev mörkare. Lanthandeln stängde 1970 och all transport lades också ner.

Det självförsörjande samhället övergick till sommarsamhälle, men landskapet och byggnaderna finns kvar.

Från år 2000: Nya familjer har valt att flytta till ön efter det. Främst medelålders personer med vuxna barn flyttar ut. En sommarbutik har öppnat. Turism är den nya ekonomin.

Många sommaraktiviteter, många fokuserar på turister.

Transporter är en utmaning för öbor, särskilt under lågsäsong.

EU-finansiering används för att öppna landskapet.

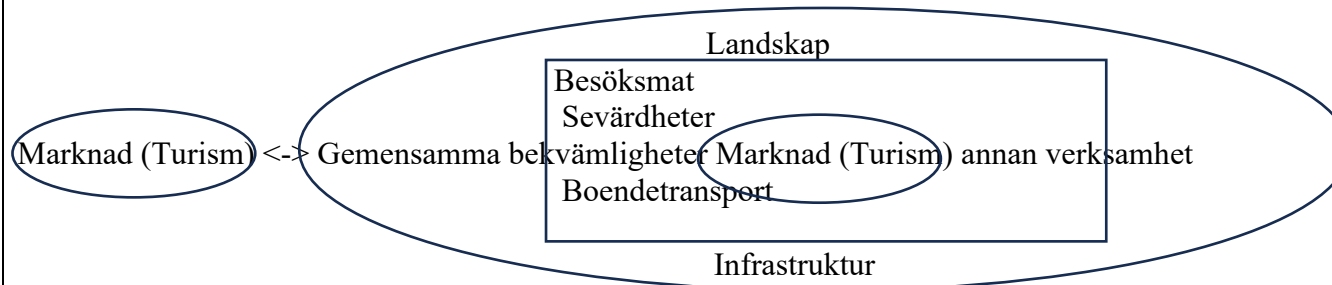
Viktigt socialt liv med fredagspub för öbor under vintern.

L15. *Andrahemboendes uppfattning om turistflöden till Stockholms skärgård: En forskningsidé*
Gustaf Onn & Saeid Abassian, Södertörn universitet

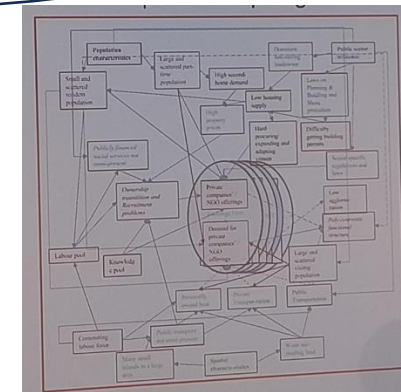
Små öar är sårbara för turistflöden som kan vara ohållbara. Studier av överturism kan vara användbara. Stockholms skärgård i ett litet område med många öar och mycket turism kan vara ett bra område att studera. Deltidsboende har inte studerats mycket och kan vara intressanta att studera.

De är en del av problemet att stanna en kort tid under högsäsongen för turism. Konkurrera med invånarna om öarnas resurser.

Hur uppfattar deltidsboende turism? Halvstrukturerade djupintervjuer med 20-30 personer. Kan detta vara intressant forskning? Intressanta faktorer: otillräcklig kapacitet för service såsom transport, hantering av skit, parkering vid färjehamnar på fastlandet, service som offentliga toaletter, butiker, restauranger.

Det finns ett komplext samband inom ögruppsturismen som illustreras i figuren ovan och till höger.

L16. *Institutioner, socialt kapital och styrning – Livsmedels- och turistverksamheter i Sth pr. Sveriges öar* Natallia Pashkevich, Paulina

	Rytkönen & Tommy Larsson Söderlind, Södertörns universitet och Rose-Marie Hellén, Svenska Skärgårdsförbundet Del av projektet Scale up together. Lett av Helsingfors universitet. Innovation, lärande och uppskalning. Inkluderar 40 företag från Estland, Sverige, Finland och Åland. Många olika områden, såsom caféer, rökhus, bageri, gård, vandrarhem Formella institutioner, socialt kapital och entreprenöriell verksamhet är nödvändiga. Infrastrukturen sätter tempot, regler formar produkten, stödsystemet, investeringsgapet. Förläng säsongen, sträck dig bortom ön. Skala upp behöver mer som Infrastruktur (året runt) Relationer (agera tillsammans) Styrning (anpassad till ö-situationen)
10.15-10.30	Kaffe- och VR-filmvisning ISOLA – Islandness
10.30-11.30	Tematisk session 5. Lärdomar från öforskningen <i>L05. Att utveckla ett motståndskraftigt öcentrum – Lärdomar från Öckerö</i> Ida Brogren, processledare för planeringsprocesser & Therese Granberg, planeringsarkitekt, Öckerö kommun Öckerö är ett starkt centrum som stödjer ett motståndskraftigt ösamhälle. Öckerö är optimalt för civil och tjänstemäns rörlighet. Ett starkt centrum kan minska fragmentering. Företag och tjänster för lokalbefolkningen och rörlighet. Planering att bygga i områden som tidigare varit förbjudna för byggnation på grund av landreglering.

Förstudie av hela området för att se vad som kan byggas hållbart inom det reglerade området.
Dialog som planering av infrastrukturen. Dialog med invånare, företag och offentliga myndigheter.
Skapa nya platser. "Vi möts i hamnen". Åtgärder för dialog med invånarna under två somrar.
Förstudien fick stort medieintresse, vilket gör att den når ut till de flesta lokalbefolkningen men även till invånare i Göteborgsområdet.
Planering över gränser för att skapa logistik.
Uppdelat i projektområden med bostäder. Totalt cirka 250 lägenheter och 18 500 m² kommersiella områden i 5 områden nära kusten, men lägenheter uppe på klipporna för att få utsikt samt kommersiella och offentliga grönområden närmare hamnen.
Hus och allmänna utrymmen utifrån designriktlinjer för att passa in i omgivningen.
Stora ambitioner på en liten ö. Vi skapar ett motståndskraftigt centrum med partners på alla nivåer med lokal kunskap och integrering av vattenvägarna till och från hamnen.

L17. *Carl Linnaeus, ö-ekolog och bildandet av globala östudier*
May Joseph, Prattinstitutet

Inställt.

L18. *Vad ett forskningsprojekt lärde mig om att lära sig och förtjäna sin ö-identitet*
Laurie Brinklow, Institutet för östudier, University of Prince Edward Island

Prince Edward Island (PEI) har 140 000 invånare och ligger i östra Kanada norr om Nova Scotia. Projekt välbefinnande fokuserar på att förstå vad välmående är. Undersökningsstudie med 800 respondenter år 1 och 1100 år 2. Under år 3 hade de 8 sessioner med 160 deltagare.

Tematiska resultat:

- Nykomlingar och långvariga boende uttryckte att de ville träffas. Olika etiker ville integreras och inkluderas.
- Brist på gemensamma utrymmen för möten.
- Ö-identitet är något som alla öbor känner till och nykomlingar ser det och vill bli inkluderade.

	Lärdomar är tillhörighet, inkludering. Gemensamt öde. Terminologi kan skapa dissonans.
11.30-12.30	Lunch.
12.30-13.10	Huvudanförande <i>Existentiell hälsa, gemenskap och motståndskraft i ösamhällen</i> Margaretha Bohlin, docent i psykologi, Göteborgs universitet En studie baserad på intervjuer med äldre personer som bor på öar runt den svenska kusten. Frågor: Hur känns det att höra hemma här? Vad ger vardagslivet mening? När doews närhet blir en press? Vad gör en framtid möjlig? Existentiell hälsa – Ett sätt att fråga sig om livet känns Meningsfull? Sammanhängande? Möjlig? Sammanhängande? Uthärdligt? Studien hade 51 deltagare. 29 individuella intervjuer, 4 rundabordsdiskussioner, 22 deltagare i rundabordssamtal, i åldern 29–86 år. Fem teman - Existentiell platsanknytning - Gemenskapens ambivalens - Olika former av ensamhet - Civilsamhällets dubbla natur - Social förändring och naturen Hav – ljus – årstider – färja – rytm Existentiella ankare: källor till lugn, kontinuitet, identitet och återhämtning Bära: omsorg, pålitlighet, erkännande, att behövas, dela ansvar Börda: synlighet, normer, förväntan, begränsad anonymitet, sociala trösklar En stark gemenskap är inte automatiskt inkluderande samhällsenhet.

Frivillig ensamhet: stillhet, natur, återhämtning, utrymme att tänka

Ofrivillig ensamhet: brist på igenkänning, brist på tillhörighet, sårbarhet, minskad framtidsorientering

Ferry: Kan jag åka hem? Sjukvård: Kan jag stanna här?

Butik/mötesplats: Kommer vi fortfarande att träffas? Bostäder: Kan nex-generation finnas kvar?

Ösamhet – Existentiell ö-het

- Sårbarhet <->
- Frihet <-> beroende
- Gemenskap <-> ensamhet
- Tillhörighet <-> gräns

Ett motståndskraftigt ösamhälle är inte bara ett som fortsätter att fungera

- Funktion – Kan systemet fungera?
- Tillhörighet – Kan människor ha en plats?
- Framtid – Kan folk föreställa sig att stanna kvar?

Resiliens handlar också om förmågan att upprätthålla meningsfulla liv.

- Vad en människocentrerad öforskningsagenda tillför
- Erfarenhet döljs av aggregerad indikator
- Strukturer blir psykologiska och existentiella upplevelser
- Gemenskap skapar motståndskraft och uteslutning
- Förhållandena gör att människor kan föreställa sig en framtid på ön

VR-film

- Gemenskapens ambivalens
- Ensamhet och sårbarhet
- Plats och existentiell hälsa

	Implikation • Pålitlig transport • Få tillgång till sjukvård • Vardagliga mötesplatser • Långsiktig social infrastruktur • Stöd för civilsamhället • Erkännande av öspecifika förhållanden • Deltagande i beslut • En framtid för permanent boende
13.10-14.30	Tematisk session 6. Identitet och kultur <i>L19. Blasket Island-litteratur och jakten på en irländsk identitet</i> Georg Grote, EUREC Research Center, Italien Inställt! <i>L20. Upplev samskapande som ett sätt att skapa starkare matberättelser i småskaliga ösamhällen?</i> <i>Insikter från Bornholm, Danmark.</i> Josefine Östrup Backe, Lunds universitet Verne-projektet omfattar 15 samarbetspartners i 11 länder. Förstå destinationens intressenters roll i att samutveckla lösningar för hållbar turism för att minimera avfall, minska energianvändning och skydda lokala ekosystem. För Sverige ön Bornholm. Bornholm 40 000 invånare / 600 000 årliga besökare Anledning att besöka: natur, mat, hantverkshantverk och kultur

Bornholm Energy Island & nollavfallsstrategi

Högt antal turister = hög press på lokal service och resurser.

Hitta cirkulära lösningar för hållbar matturism för att hjälpa turister att göra hållbara val.

Intressenternas perspektiv

- Turister vill ha djupare kunskap istället för att köpa souvenirer
- Vad är vår gemensamma berättelse?
- Vi ser en förändring från att se platser till att vara mer engagerad.

Livsmedelsproduktion

- Många små producenter
- Grisryggrad
- Låg självförsörjning (6 %)

Begränsad lokal synlighet och oklar berättelse

- Sätt att samskapa synlighet och berättelse om lokal livsmedelsproduktion

Att koppla samman matprodukter, platser och berättelser: Upplev samskapande som en del av den praktiska lösningen.

- Produktdisplay
- Berättande i butik
- QR-koder
- Matstigar och provningsvägar
- Besök på gårdar och producenter
- Producent–konsumentinteraktioner

Produktsynlighet – Kunskap, lärande, erfarenhet/deltagande, hållbarhet, påverkan/cirkularitet

Varför är det viktigt? Preliminära insikter och bidrag.

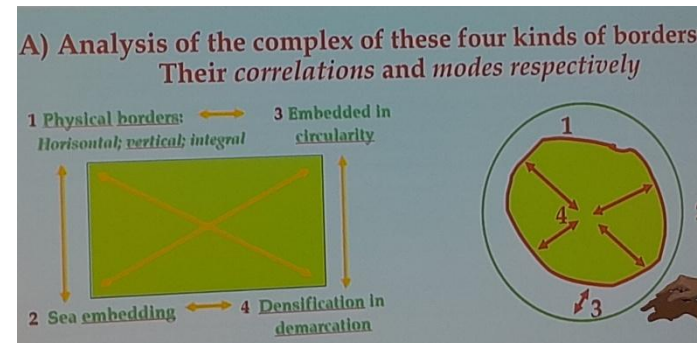
- Matsynlighet
- Lokal matmedvetenhet
- Producent/konsument-koppling
- Destinationsidentitet

Matberättelsen behöver reflekteras idag, inte bara historien
Engagera dig i att "bli mer hållbar"

L21. *Idén att återvända till samma plats – Närma sig en fenomenologi av öar*
Jørgen Rasmussen, SADS.

Fyra väsentliga premisser för ölivet

- Gränser. Korrelation av begränsning <-> Avgränsning
 - Horisontell (gräns mellan ett fast och ett flytande rum),
 - Vertikal (på land kontra vattendjup)
 - Integral (land stort nog att överleva men ändå uppfattad som ö)
- Inbäddad i havet
 - Mytologisk (relaterar till myten om havet)
 - Mentalt (begreppet öar)
- Inbäddad i psykisk cirkularitet
 - Jag kan relatera till att de flesta öar inte är cirkulära
- Kulturell fördjupning i social avgränsning

i) Relatera till att öar är begränsade i utrymme

Dubbel aspekt av ö-existens. Korporalitet såväl som beboelighet

- Multisensoriellt > magisk, fenomenologisk
- Öva -> hantering, röra sig runt
- Förståelse – > Ethos, apperception

Aspekter av beboelighet

Historifiering, berättelser, identitet genom tid

Koppla upp dig till:

- Lokal identitet och natur
- Sociala samhällen på platsen

Utgången – cirkeln har stängts

Vi har gått runt ön och är tillbaka på samma plats.

L22. *Matkultur(er) i Stockholms skärgård 1900–2025*

Christian Widholm, Södertörns universitet

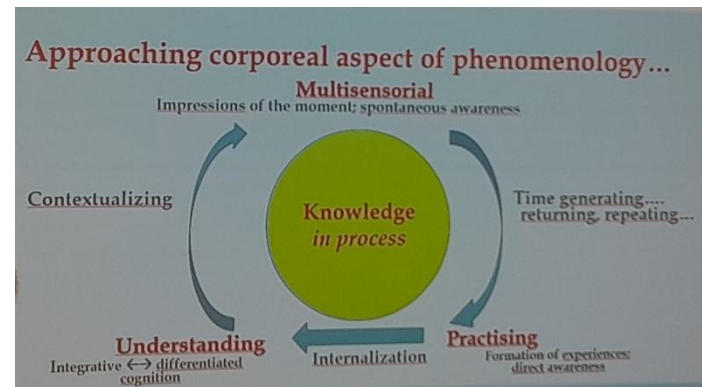
Mat, förutom utfodring, kan också involvera en kulturell aspekt.

I Stockholms skärgård kan vi se detta som en matresidens.

Räkfrosseri introducerades i Stockholms skärgård på 1950-talet och på kryssande skärgårdsfartyg.

Idag introduceras även mat från andra områden (t.ex. medelhavs, grekiskt, etc).

Hur har den kommersiella maten förändrats under dagens tid? Serveras på hotell, restauranger, gästhús, tavernor, kollektivtrafik osv

Historiskt material har samlats in, t.ex. historiska inköpslistor, annonser i dagstidningar, olika verksamheter, pensionat, restauranger vid havet, förslag på egna båtar ombord (i galylen).

Ett exempel på förändringar:

Vaxholm hotell: 1903 rysk kaviar och hummer; 1980 den berömda sillbuffén.

Food cultures in Stockholm archipelago 1900-2026

Preliminär periodization

1890-1920

- Fashionable hotels and restaurants (e.g., Vaxholm och Saltsjöbaden): **French cuisine, Imported and local ingredients.**
- Steamboats: **Smorgasbord, Imported and local ingredients.**

1920-1985

- Guesthouses: **Smorgasbord and traditional home-style cooking, local ingredients.**
- Steamboats: **Smorgasbord, Imported and local ingredients.**

1985-2010

- New restaurants and taverns open and disappear: **Nostalgic food (*Taste of the Archipelago*). Baltic herring and farmed Norwegian salmon. Local and imported ingredients.**
- Local cruise ships (e.g., Strömma boats): **"Prawn gluttony"**

2010-

- French maritime restaurants (e.g., Möja). Mediterranean delicacies (e.g., Blidö). Francoph language (e.g., café Torö): ***The Imaginary Mediterranean*. Imported ingredients.**
- Standard places (majority): **farmed Norwegian salmon and prawns.**

L09. *Holmön Transition*

Lab

Cornelia Redeker, Alejandro Haiek Coll & Maja Hallén, Umeå universitet

	Kort presentation av tidigare arbete. Sparsam täthet i norra Sverige. Holmön 10 km ute till havs utanför Umeå. Utbildning, forskning, praktik. Holmön har en utvecklingsplan (Utevkllingsplan för 2020-2030). UMA Lab – definierar cykler 640 Bauhaus går norrut. Vattenreningsystem baserat på växter. Liten slang för uthyrning för att prova öboende Eleverna designar och bygger ett tiny house (utbildning och praktik). Vattenrengöring av huset är ett forskningsprojekt (forskning).
14.30-15.00	SNIR – årsmöte (med kaffe) Vägen framåt Öckerö-deklarationen • Formalisera SNIR som en förening. Mötet för detta föreslog 30/11 klockan 15.00 för att godkänna stadgarna. • Aktiviteter för 2027. Kom med förslag. • COST-åtgärder – Korsikas universitet • Inbjudan till 2 Horizon-ansökan • Landsbygdsveckan? Ska SNIR delta? • Webbinarier – t.ex. fokus på transporter • Inputforskningskonferens 2027 • Bok om ö- och skärgårdsstudier – svenskt perspektiv • Andra problem? Inbjudan från tidskrifter. Uppmaning till artiklar

Call for papers

- Islands and Archipelagos in the Swedish Context
- History, Culture, Environment and Society
- To be published in Södertörn Academic Studies (ranked publication)
- Papers welcome in English and Swedish.
- Timetable:
- Deadline for abstracts: 15th of December 2026
- Deadline for papers: 15th of June 2027
- Online workshop for work-in-progress: 18th of March 2027 (for those who want feedback during the process)
- Planned publication: End of 2027

- Editors: Do you want to join the editorial team?

Tentative:

- Paulina Rytkönen (Södertörn univeristy)
- Roger Marjavaara (Umeå university?)
- Emmeline Laszlo Ambjörnsson (Uppsala university Campus Gotland)
- Håkan Tunón (Swedish University of Agricultural Sciences)

Dödlinjeabstrakt 2026-12-15

Deadline paper 2027-06-15

15.00-15.15

Avslutningstal

Lotten Hjelm & Paulina Rytkönen

Lotten och Paulina tackade alla deltagare och lokala arrangörer och förklarade konferensen avslutad.